

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 971
van **GWENNY DE VROE**
datum: 2 september 2020

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Jeker - Waterkwaliteit en visbestand

De Jeker is een onbevaarbare rivier in België en Nederland, ongeveer 50 km lang, waarvan 45 km in België. Ze ontspringt op het grondgebied van Lens-Saint-Servais, stroomt door Borgworm en Tongeren en mondt links uit in de Maas bij het stadspark van Maastricht.

Op het grondgebied van Riemst (Kanne) kruist het Albertkanaal de Jeker.

1. Wat is voor de Jeker de kwaliteitsverbetering of kwaliteitsverslechtering van het water (fysico-chemische en biologische kwaliteit) voor 2020 of kan de minister de meest recente beschikbare gegevens en cijfers meedelen?
2. Welke vooruitgang verwacht men de komende jaren?
Wanneer wordt een optimaal niveau van de waterkwaliteit verwacht?
3.
 - a) Op welke plaatsen is het visbestand op de Jeker het grootst en op welke plaatsen bijna onbestaand en dit voor 2020 of kan de minister de meest recente beschikbare gegevens en cijfers meedelen?
 - b) Kan de minister dit vergelijken met vorige afvissingen?
 - c) Zijn er tijdens deze verschillende afvissingsperiodes (merkwaardige) nieuwe vissoorten waargenomen en zo ja, welke?

ANTWOORD

op vraag nr. 971 van 2 september 2020

van **GWENNY DE VROE**

1. De Jeker omvat twee waterlichamen in Vlaanderen: een stroomopwaarts deel, Jeker I, en een stroomafwaarts deel, Jeker II. Jeker I vertrekt bij de gewestgrens, waar het uit het Waals Gewest komt. Jeker I en Jeker II zijn fysiek van elkaar gescheiden door een traject dat opnieuw door het Waals Gewest stroomt.

De fysisch-chemische kwaliteit van oppervlaktewater wordt volgens de Europese kaderrichtlijn Water ingedeeld in 5 klassen: slecht, ontoereikend, matig, goed en zeer goed.

Het meest recente jaar waarvoor alle meetgegevens volledig afgewerkt en beschikbaar zijn is 2018. Deze gegevens zijn ook verwerkt in de ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027. Daarom geven we 2018 als meest recente toestand weer in de hierna volgende vergelijking van de meetgegevens.

De fysisch-chemische kwaliteit (als samenvatting van 5 gidsparameters: stikstof, fosfor, geleidbaarheid, zuurstof en pH) van zowel Jeker I als Jeker II is ontoereikend zowel in 2015 als 2018. Details voor de verschillende deelparameters over de verschillende jaren staan in het tabblad "FC" van Bijlage 1.

De globale biologische waterkwaliteit voor 2015 is slecht voor zowel Jeker I als Jeker II. In 2018 is dit ontoereikend voor Jeker I en matig voor Jeker II. De gegevens waarop deze beoordeling zijn gebaseerd, zijn te vinden in het tabblad "Bio" van Bijlage 1. Meer details en alle biologische waarnemingen voor deze waterlichamen zijn te vinden in het tabblad "Bio detail" van dezelfde bijlage.

2. Op basis van uitgevoerde, lopende en geplande maatregelen (o.a. rioleringsprojecten) wordt nog een verbetering van de nutriëntenconcentraties, de zuurstofhuishouding en fauna en flora in de Jeker verwacht de komende jaren. Jeker I en II zijn in het ontwerp van het derde stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 ingedeeld in klasse 5. Dit betekent dat ondanks de inspanningen de goede ecologische toestand voor Jeker I en II pas na 2033 haalbaar wordt geacht. Dit heeft te maken met het feit dat de afstand tot het doel op dit moment nog groot is. Daarnaast is de Jeker een grensoverschrijdende rivier afkomstig uit Wallonië en zijn we in Vlaanderen sterk afhankelijk van maatregelen in het Waals Gewest voor het halen van de waterkwaliteitsnormen.
3. a) Sinds 2013 wordt door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) de visfauna in Vlaamse stromende wateren opgevolgd met het geïntegreerd referentiemeetnet voor zoetwatervissen in Vlaanderen. Dit nieuwe meetnet is de opvolger van het monitoringmeetnet voor de visstand van de Vlaamse oppervlaktewaters dat in 2001 werd opgestart en is volledig afgestemd op de informatienoden van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en van het Natura 2000-netwerk.

De monitoring is gericht op het bepalen van de Ecologische Kwaliteit Ratio (EQR). Het meetnet heeft een bemonsteringsperiodiciteit van 6 jaar. In het kader van dit meetnet werd de Jeker in 2018 op vijf locaties bemonsterd. De locaties zijn weergegeven in Bijlage 2.

De locaties werden bevist door middel van elektrovisserij. In totaal bevisten we 980 m. We vingen in totaal 10 vissoorten, 1607 vissen met een totaal gewicht van 30 kg (Bijlage 3).

Bermpje is met een aantalspercentage van 64% de meest gevangen soort op de Jeker gevolgd door driedoornige stekelbaars (18%), en riviergrondel (14%). De overige soorten maken elk minder dan 2% van de vangsten uit. In biomassa domineert karper met 64%, gevolgd door bermpje (13%), gibel (10%) en riviergrondel (8%) (zie tabel 3). De soortendiversiteit per locatie varieert van 1 tot 8 soorten met een gemiddelde van 4,4 soorten/locatie, dit is laag.

De op basis van de vangsten geraamde aantallen en gewichten van elke soort worden per staalnamepunt weergegeven in Bijlage 4.

De 'grootte' van het visbestand is eerder een onduidelijke variabele. Men kan hier het aantal soorten, de biomassa of het aantal individuen onder verstaan. Internationaal wordt de kwaliteit van een visbestand uitgedrukt onder de vorm van een index, de Ecologische Kwaliteits Ratio (EQR). De EQR varieert, afhankelijk van de staalnameplaats tussen een 'slechte' kwaliteitsklasse en een 'matige kwaliteit' (zie Bijlage 5).

- b) De Jeker werd reeds in vroeger campagnes bemonsterd. In 1996 vingen we 7 soorten. In 2002 en 2006, zes soorten en in 2010 slechts 2 soorten.

De soortendiversiteiten per locatie, de vangstaantallen/100m en vangstdensiteiten/100 m doorheen de jaren waren steeds zeer laag. Driedoornige stekelbaars domineerde de Jeker doorheen de jaren. In 1996 vingen we nog bermpje en riviergrondel, in de latere campagnes niet meer, tot de campagne in 2018. Nu is bermpje zelfs de dominerende soort geworden wat een goed teken is gezien deze soort hogere eisen stelt aan het milieu. Ook riviergrondel is in 2018 goed voor 14% van de vangsten. De vangstaantallen en vangstbiomassa's zijn anno 2018 toegenomen. In Bijlage 5 zijn de EQR waarden doorheen de jaren opgenomen. Deze zijn laag en scoren vooral 'slecht' en 'ontoereikend', enkel in 2018 wordt er op twee locaties een 'matige kwaliteit' gehaald.

We kunnen besluiten dat het qua visbestand iets beter gaat maar dat we nog ver verwijderd zijn van de algemene 'goede toestand' van de Jeker. We hebben nog steeds te maken met een vissoortenarm water met op sommige locaties zeer lage visdensiteiten.

- c) In 2018 was het de eerste keer dat we op de Jeker de exoot zwartbekgrondel vingen.

Alle resultaten zijn terug te vinden in rapporten op de INBO website (<https://pureportal.inbo.be/>) en in de INBO databank (VIS: <http://vis.inbo.be>).

Bronnen:

Breine J.J., Goethals P., Simoens I., Ercken D., Van Liefveringhe C., Verhaegen G., Belpaire C., De Pauw N., Meire P., Ollevier F., 2001. De visindex als instrument voor het meten van de biotische integriteit van de Vlaamse binnenwateren. Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, Groenendaal. Eindverslag van project VLINA 9901, studie uitgevoerd voor rekening van de Vlaamse Gemeenschap binnen het kader van het Vlaams Impulsprogramma Natuurontwikkeling. 173 pp. + bijlagen.

Geeraerts C., Quataert P., 2012. Ontwerp van het Vlaams referentiemeetnet voor de visfauna. Revisie van het INBO-zoetwatervismetnet op basis van een vraaganalyse van de informatiebehoefte van de Kaderrichtlijn Water met aandacht voor een betere afstemming tussen de ecologische meetnetten en andere monitoringsverplichtingen. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2012 (rapportnr. 41). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Van Thuyne G., Belpaire C., Beyens J., 1997. Visbestandopnames op de Jeker en zijbeken, Limburg. mei 1996 IBW.Wb.V.IR.97.46

Van Thuyne G., Breine J., 2003. Visbestanden op enkele beken in het maasbekken (2002). Interne rapporten van het instituut voor bosbouw en wildbeheer - sectie visserij, 2003(133). Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, Groenendaal, België. 11 pp.

Van Thuyne G., Breine J., 2007. Visbestandopnames op enkele zijlopen van de Maas (2006). Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, 2007(26). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Groenendaal, België. 18 pp.

Van Thuyne G., Breine J., 2011. Visbestandopnames in Vlaamse beken en rivieren in het kader van het 'Meetnet Zoetwatervis' 2010. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2011 (INBO.R.2011.23). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel. D/2011/3241/209, INBO.R.2011.23, ISSN: 1782-9054

BIJLAGEN

1. Detailgegevens Jeker
2. Ligging van de meetplaatsen op de Jeker in 2018
3. Overzichtstabel van de totale vangsten op de Jeker in 2018
4. Effectieve vangst per soort, per staalnameplaats en vangstjaar uitgedrukt in CPUE
5. Overzicht van de visindex waarden (in EQR) en hun appreciatie per campagne